

Õiguskantsler

Heljo Pikhof
Riigikogu
heljo.pikhof@riigikogu.ee

Teie 10.06.2021 nr

Meie 21.06.2021 nr 10-2/211126/2104165

Investeeringisriskiga pensionileping

Austatud Heljo Pikhof

Pöördusite õiguskantsleri poole kohustusliku kogumispensioni väljamaksete asjus. Kirjutasite, et kui inimene on jõudnud pensioniikka ja sõlminud pensionilepingu, siis selle alusel tehtavate väljamaksete suurus aja jooksul ei muutu. II samba pension ei ole kaitstud inflatsiooni mõju eest. Investeeringisriskiga pensionilepinguid, mis võimaldaksid pensionilepingusse paigutatud vara investeerimise kaudu kasvatada ja pensionimakseid suurendada, ei ole paraku võimalik sõlmida. Küsisite, mida saaks olukorra parandamiseks ette võtta.

Täna olulise küsimuse eest. Inimestel, kes soovivad pensioni saamise ajal raha edasi investeerida, on täna võimalik valida fondipension. Kindlustusandjad praegu investeerimisriskiga pensionilepinguid ei paku, sest nõudlust pensionilepingute järele praktiliselt ei ole. Põhiseaduslikkuse järelevalve ega hea halduse tava järgimise kontrolli raames ei saa paraku probleemi lahendada. Teile vastuse koostamisel selgus järgmine, ehk on see abiks lahenduste leidmisel Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu koostöös.

II samba regulaarseid väljamakseid tehakse kas fondipensionina või kindlustuspensionina. Kirjeldatud juhul, kui on kokku lepitud pensionisummas, mis ei ole kümne aasta jooksul muutunud, on ilmselt tegemist kindlustusandjaga sõlmitud pensionilepingu alusel makstava pensioniga. Selline pensionisumma sisaldab ka kokku lepitud garanteeritud intressi, summast on maha arvatud kindlustusandja haldustasud. Kui ei ole kokku lepitud, et pension aja jooksul protsendi võrra suureneb, siis pensioni suurus aastate jooksul ei muutu. Kasvava protsendiga pensionilepinguid ei ole Rahandusministeeriumi teabe järgi inimesed soovinud sõlmida. Sellisel juhul oleksid väljamaksed alguses väiksemad, sest väljamaksete aluseks on ikka sama suur hulk raha.

Investeeringisriskiga pensionilepingute pakkumise võimalus sätestati 19.06.2017 vastu võetud kogumispensioni seaduse ja investeerimisfondide seaduse [muutmise seadusega](#), mis jõustus 01.01.2018. Investeeringisriskiga pensionilepingu puhul ei ole kindlustusvõtjale garanteeritud pensionimaksed vähemalt suuruses, mis vastab nullprotsendise garanteeritud intressimääraga arvatud pensionimaksetele, ning lepingu alusvaraga seotud investeerimisriski kannab kindlustusvõtja (KoPS § 46¹). See tähendab, et kindlustusvõtja pensionimakse võib võetud investeerimisriski tõttu suurened, aga ka väheneda.

Investeeringisriskiga pensionilepingu sõlmimise võimalust ei ole kindlustusandjad seni tõesti pakkunud. Sellise lahenduse väljatöötamist ja pakkumist takistav asjaolu võis olla ebakindlus, et

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

väljamaksete süsteemi lähiajal muudetakse ning uue teenuse vastu ei teki piisavalt huvi. Ka aastail 2017 ja 2018 arutati ja vaieldi selle üle, kas inimesel peaks pensioniikka jõudes olema suurem vabadus otsustada, kuidas ta kogutud raha välja võtab.

Pärast kohustusliku kogumispensioni reformi on inimestel avaramad võimalused pensioniraha kasutamise üle otsustada. Pärast reformi on pensionilepingute sõlmimise vastu äärmiselt vähe huvi tuntud. Eluaegset pensioni II sambast sisuliselt enam ei valita. Rahandusministeeriumi andmetel on 2021. aasta algusest alates sõlmitud ainult 85 pensionilepingut (sh on nii tähtajalised kui ka eluaegsed pensionilepingud), s.o 0,3% kõigist pensioni väljamaksetest. Fondipensioni on valinud 350 inimest, s.o 1,3% väljamaksetest. Üle 98% pensionile minejatest on võtnud raha välja ühekordse maksena (kõik eeltoodud andmed on käesoleva aasta 3. juuni seisuga).

Küsimusele, kas mõni kindlustusandja hakkab edaspidi pakkuma ka investeerimisriskiga pensionilepingu sõlmimise võimalust, kindlat vastust ei ole. Arvestades et inimeste huvi eluaegsete pensionilepingute vastu on väike, ei ole see praegu eriti tõenäoline. Seda eriti olukorras, kus II samba kindlustusandjatest jääb pensionireformi järel peatselt alles üks kindlustusandja (Compensa Life Vienna Insurance Group SE). Enne kohustusliku kogumispensioni reformi pakkus II samba pensionilepinguid kolm kindlustusandjat. Kohustusliku kogumispensioni reformiga anti inimestele võimalus pensionilepingud üles öelda ning seejärel oli ka kindlustusandjatel võimalik teenuse pakkumisest loobuda. Kolmest kindlustusandjast kaks on loobunud kohustusliku kogumispensioni lepingute teenuse osutamisest ja annavad alles jäänud lepingute teenindamise üle riigile.

Kui inimene soovib pikaajalist pensioni ning seejuures endiselt investeerida ja investeringutelt saadava tulu arvel pensioni suurendada, võib tema jaoks olla investeerimisriskiga pensionilepingu asemel lahenduseks fondipension. Sellisel juhul jääb raha endiselt pensionifondi, kus see teenib tootlust edasi ja kokkulepitud pensionimakse tehakse osakute arvel, mis vahetatakse enne konkreetset väljamakset. Saadava pensionisumma suurus sõltub vahetamise ajal kehtinud osakute väärtusest ja jääb investeerimisriskidele avatuks.

Pensionimakse, samuti fondis oleva pensionivara suurus muutub olenevalt osakute väärtusest ning inimene kannab investeerimisriski, teisalt on see tootluse teenimise eeldus. Tulumaks on sõltuvalt väljamaksete perioodist kas 0% või 10%. Fondipension ei ole eluaegne, vaid sõltub perioodist, mille jooksul pensioni maksmises on kokku lepitud. Üleelamisriski sellega ei kindlustata, sest osakud jaotatakse kindla perioodi peale ning kui inimene elab kokkulepitud perioodist kauem, fondipensioni enam ei maksta.

Rahandusministeerium ja Sotsiaalministeerium kavandavad pensionisüsteemi jätkusuutlikkuse analüüsi, mis hõlmaks ka II sammast, sh eeldatavalt ka väljamaksete lahendusi. Analüüs peaks valmima 2023. aastal.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristi Lahesoo 693 8409 Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee